

Kvinder og mænds pensionsopsparing

ANALYSERAPPORT 2020:1

Helena Sahlholdt Fuglsbjerg
Malene Baureis Hansen
Andreas Østergaard Nielsen

**Forsikring
& Pension**

Analyserapport 2020:1

Kvinder og mænds pensionsopsparing

Forsikring & Pension

Indhold

1. Indledning og sammenfatning	3
2. Kvinder og mænds pensionsformuer	4
3. Pensionsindbetalingerne og arbejdsmarkedstilknytning	7
4. Litteratur	13

1. Indledning og sammenfatning

I 2018 er kvinders pensionsformue umiddelbart før pensionsalderen 22 pct. mindre end pensionsformuen for mænd. Kvinders pensionsformue er 1,18 mio. kr. i gennemsnit, og mænds pensionsformue er 1,50 mio. kr.

I Danmark er langt hovedparten af de beskæftigede omfattet af obligatoriske, kollektive arbejdsmarkedspensioner eller firmapensionsordninger. Det betyder, at flertallet ved pensionsalderen har en betydelig pensionsopsparing, som supplerer den offentlige folkepension som pensionist. Pensionsordningerne er typisk opsparringsbaserede. Formuens størrelse ved tidspunktet for pensionering afhænger derfor i høj grad af, hvor meget og hvor længe der er indbetalt til pensionsordningen.

Forskellen i pensionsformuerne for mænd og kvinder skyldes særligt forskelle i kvinder og mænds arbejdsliv. Der er næsten den samme andel mænd og kvinder, der er i arbejde, og andelen, som har en pensionsordning, er også stort set ens for kvinder og mænd. Til gengæld arbejder kvinder og mænd i forskelligt omfang, i forskellige brancher og har forskellig løn.

Denne analyse sammenligner mænd og kvinders pensionsformue. Formålet er at belyse årsagerne til de forskelle, der er i pensionsformuer og pensionsindbetalinger mellem kvinder og mænd. Analysen afdækker forskelle i arbejdslivet mellem kønnene, som i sidste ende kommer til udtryk ved en betydelig forskel i pensionsformuerne ved pensionsalderen.

Hovedresultaterne er:

- Forskellen mellem mænd og kvinders pensionsformue stiger med alderen. I aldersgruppen 55-59-år er kvinders pensionsformue 22 pct. mindre end pensionsformuen for mænd. For aldersgruppen 30-34 år er forskellen 15 pct.
- Det skyldes blandt andet, at mænd har større opsparing i privattegnede ordninger (søjle III). Mænds gennemsnitlige privattegnede pensionsformue er 42 pct. større end kvinder. For arbejdsgiveradministrerede ordninger er mænds pensionsformue i gennemsnit 13 pct. større end kvinders.
- Forskellene i formuer mellem kønnene skyldes ikke forskelle i, hvor stor en del af indkomst, som indbetales til pension. Pensionsindbetalingsprocenten er i 2018 faktisk lidt højere for kvinder (11,2 pct.) end for mænd (10,8 pct.).
- Forskellen i pensionsformuer opstår, fordi indkomsten for mænd er højere. Det medfører, at de årlige pensionsindbetalinger for mænd er i gennemsnit 20 pct. højere end for kvinder.
- Forskelle i indbetalingerne kan forklares af forskelle i underliggende arbejdsmarkedsforhold, såsom deltidsfrekvens, branchetilknytning og forskelle i de jobfunktioner kønnene varetager og tilhørende timeløn.
- 25 pct. af kvindelige lønmodtagere er deltidsbeskæftigede, mens kun 13 pct. af mændene arbejder deltid.
- Blandt lønmodtagere er timelønnen for kvinder i gennemsnit 11 pct. lavere end timelønnen for mænd i 2018.
- Forskellen i timeløn er blandt andet knyttet til, at mænd og kvinder arbejder i forskellige brancher og varetager forskellige jobfunktioner.

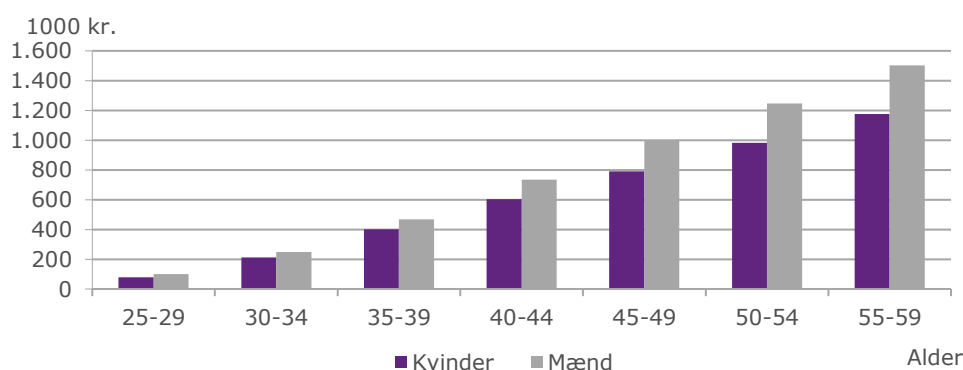
2. Kvinder og mænds pensionsformuer

Pensionsformuen vokser i løbet af arbejdslivet og toppe ved pensionsalderen i takt med løbende pensionsindbetalinger og forrentning af den opsparede formue. Forskelle i blandt andet arbejdsmarkedstilknytning og karrierevalg i bred forstand for mænd og kvinder afspejles i sidste ende i pensionsformuens størrelse.

Kvindens pensionsformue er for alle alderstrin mindre end pensionsformuen for mænd. Forskellen mellem kvinder og mænds pensionsformue øges med alderen.

I alderen 30-34 år er mændenes pensionsformue i gennemsnit 249.000 kr. sammenlignet med kvindernes pensionsformue på godt 213.000 kr. Mænd i aldersgruppen 55-59 år har en gennemsnitlig pensionsformue på 1.503.000 kr. i 2018, mens den for kvinder i gennemsnit er 1.176.000 kr. Det svarer til, at kvinder i alderen 55-59 år har en pensionsformue, som er 22 pct. lavere end pensionsformuen for mænd, jf. figur 1.

Figur 1. Gennemsnitlige pensionsformuer fordelt på alder, 2018

Anm.: Pensionsformuen opgøres summen af privattegnede- og arbejdsgiveradministrerede ordninger i livsvarige ydelser, ratepension, aldersopsparing og kapitalpensioner. Alene personer med positive pensionsformuer indgår. Opgørelsen er ekskl. ATP, tjenestemandspension, tilsagnspensioner og opsparing i Lønmodtagernes dyrtidsfond.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Overordnet er det danske pensionssystem indrettet således, at søjle I sikrer en grundlæggende acceptabel levestandard for pensionisterne. Søjle II sørger for, at pensionstilværelsen står i rimeligt forhold til individets indkomst som erhvervsaktiv, mens søjle III giver den enkelte mulighed for at tilrettelægge sin opsparing efter individuelle behov, jf. boks 1.

Boks 1. Det danske pensionssystem

Det danske pensionssystem er funderet på tre søjler.

Søjle I	Søjle II	Søjle III
Offentlige pensioner, ATP	Obligatoriske arbejdsmarkedspensioner	Individuel pensionsopsparring

Søjle I består hovedsageligt af folkepension, som er løbende finansieret af skattebetalinger. Formålet med folkepensionen er at sikre pensionister mod fattigdom. Folkepension er universel forstået på den måde, at alle har ret til folkepension, hvis de opfylder de generelle betingelser. Modtageren skal have dansk statsborgerskab og haft bopæl i Danmark i mindst 3 år mellem det fyldte 15. og 65. år. Retten til fuld dansk folkepension er i dag betinget af 40 års bopæl i Danmark mellem 15 år og folkepensionsalderen. Under søjle I findes også ATP (Arbejdsmarkedets Tillægspension), som er en opsparringsbaseret pension, hvor udbetalingerne afhænger direkte af indbetalingsperiodens længde, indbetalingssatsen og forrentningen af formuen, men ikke af lønnens størrelse. ATP omfatter automatisk alle lønmodtagere med en arbejdstid på mindst otte timer om ugen – og fra 2020 - ledige og personer på en lang række overførselsindkomster, som er over 16 år.

Søjle II omfatter aftalebaserede, kollektive og opsparringsbaserede arbejdsmarkedspensioner. Arbejdsmarkedspensionerne skal sikre, at indkomsten som pensionist ikke er væsentligt lavere end som erhvervsaktiv. Indbetalingssatserne mv. aftales kollektivt eller på firmaniveau og bidragene er typisk fordelt med 2/3 betalt af arbejdsgiver og 1/3 betalt af medarbejderen. Udbetalingerne afhænger i første række af de samlede pensionsindbetalinger og af det løbende afkast på formuen.

Under søjle II findes også tjenestemandspensioner, hvortil der er tilknyttet en pensionsrettighed, der sikrer en pensionsudbetaling, som udgør en fast andel af slutlønnen, uden der er tilknyttet en egentlig opsparring. Dette kaldes for en tilsagnspension. Tjenestemandspensioner er under udfasning og erstattes af bidragsfinansierede ordninger.

Søjle III består af individuelle, privattegnede pensionsopsparringer, som giver mulighed for at sikre egne ønsker til pensionisttilværelsen.

Derudover kan personer foretage fri opsparring i andre aktiver uden for pensionssystemet.

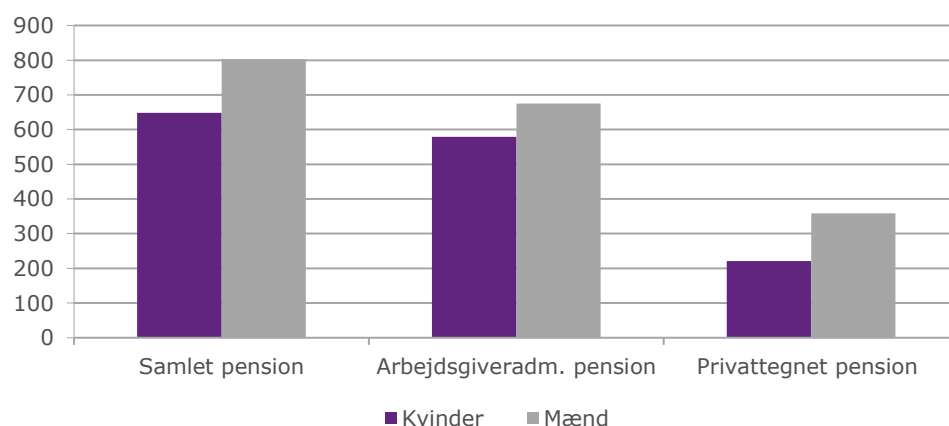
Der er forskelle mellem mænd og kvinder i forhold til, om pensionsopsparingen er opsparet i arbejdsgiveradministrerede ordninger (søjle II) eller privattegnede ordninger (søjle III).

I 2018 er mænds pensionsformue i gennemsnit ca. 675.000 kr. for de arbejdsgiveradministrerede ordninger, mens kvinders formue er 580.000 kr. Det svarer til en forskel mellem kønnene på 14 pct., jf. figur 2.

Kvinder har i gennemsnit en pensionsformue i privattegnede ordninger på 221.000 kr., mens den tilsvarende formue for mænd er 359.000 kr. Det er en relativ forskel for de privattegnede ordninger mellem mænd og kvinder på 38 pct.

Figur 2. Gennemsnitlige pensionsformuer for de 25-59-årige opdelt efter opsparingsform, 2018

1.000 kr.

Anm.: Se anmærkning til figur 1.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Der er ikke grund til at forvente, at der er forskel på det afkast, som mænd og kvinder opnår på deres pensionsordninger baseret på pensionssekskabernes investeringsstrategier. Den primære kilde til forskelle i pensionsformuerne mellem kvinder og mænd skal således findes ved at belyse forskelle i pensionsindbetalingerne og arbejdsmarkedstilknytning.

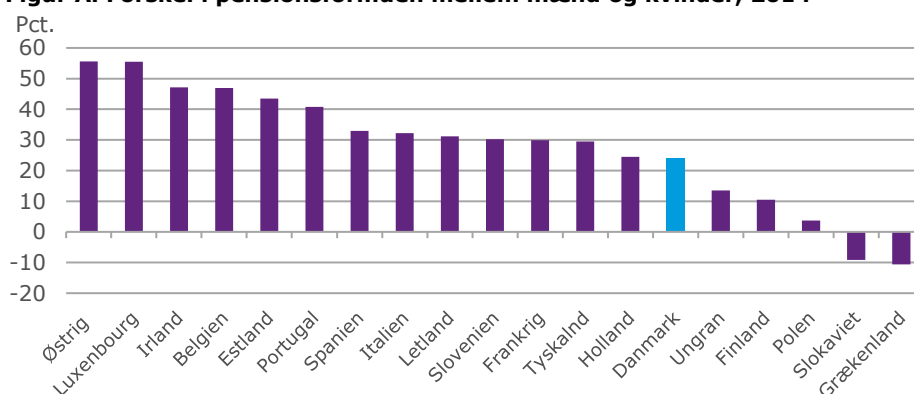
Sammenlignet med andre OECD-lande er forskellen mellem kvinder og mænds pensionsformuer i Danmark relativt begrænset, jf. boks 2.

Boks 2. Mænd og kvinders pensionsformue i Danmark og OECD

Forskellen i mænd og kvinders pensionsformuer i Danmark er mindre end i mange andre OECD-lande. Der kan være mange årsager til forskellene mellem lande. Det kan både dække over forskelle i landenes pensionssystemer og forskelle mellem mænd og kvinders arbejdsmarkedstilknytning i de enkelte lande, som afspejler sig i deres pensionsopsparing.

For Danmark gælder det, at pensionsformuen blandt 25-59-årige i gennemsnit er 24 pct. højere for mænd. I Østrig er forskellen over 50 pct., mens kvinders pensionsformue i Grækenland i gennemsnit er større end pensionsformuen for mænd, jf. figur A.

Figur A. Forskel i pensionsformuen mellem mænd og kvinder, 2014

Anm.: Kønsforskellen er opgjort som forskellen mellem mænd og kvinder i forhold til pensionsformen for mænd. Alle arbejdsgiveradministrerede og private pensionsordninger indgår i opgørelsen. Aldersgruppen er personer i den erhvervsaktive alder. For Danmark er anvendt registerdata og aldersgruppen er 25-59 år.

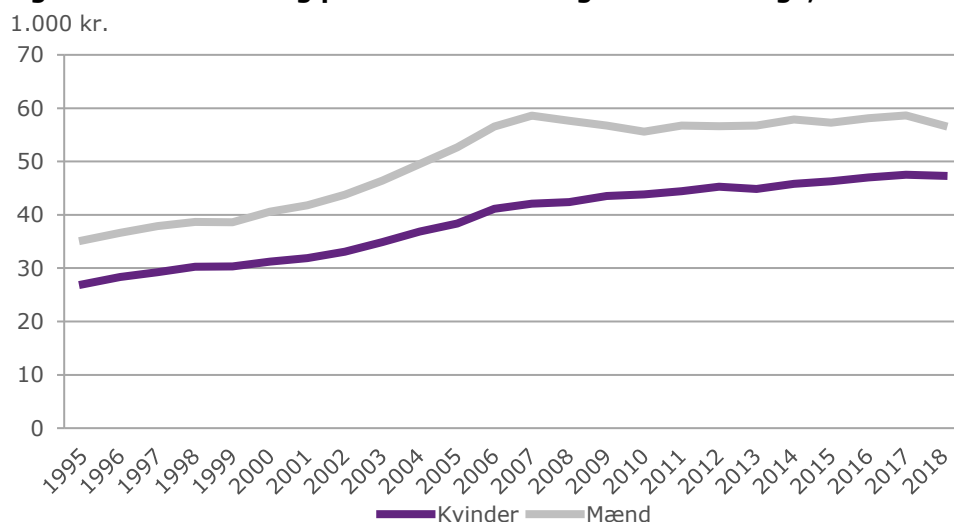
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og OECD

3. Pensionsindbetalingerne og arbejdsmarkedstilknytning

De årlige pensionsindbetalinger er et produkt af pensionsindbetalingsprocenten, timelønnen og antal timer i beskæftigelse. Den største del af pensionsindbetalingerne stammer fra lønmodtagernes obligatoriske bidrag, som er fastsat i overenskomster og firmaaftaler. Hertil kommer pensionsindbetalinger til privattegnede ordninger og pensionsopsparing fra selvstændigt erhvervsdrivende.

I løbet af de seneste godt 20 år er danskernes pensionsindbetalinger steget markant. Dette gør sig gældende for kvinder såvel som for mænd. Det skyldes i første række den øgede udbredelse af arbejdsmarkedspensioner til også at omfatte LO/DA-området (nu FH/DA), der fulgte af trepartaftalen i 1987.

Over hele den analyserede periode 1995-2018 er de årlige pensionsindbetalinger højere for mænd end for kvinder. I 2018 indbetalte mænd i gennemsnit 56.800 kr. til pension, mens kvinderne indbetalte 47.300 kr. svarende til en forskel på 20 pct., jf. figur 3.

Figur 3. Gennemsnitlig pensionsindbetaling for 25-59-årige, 1995-2018

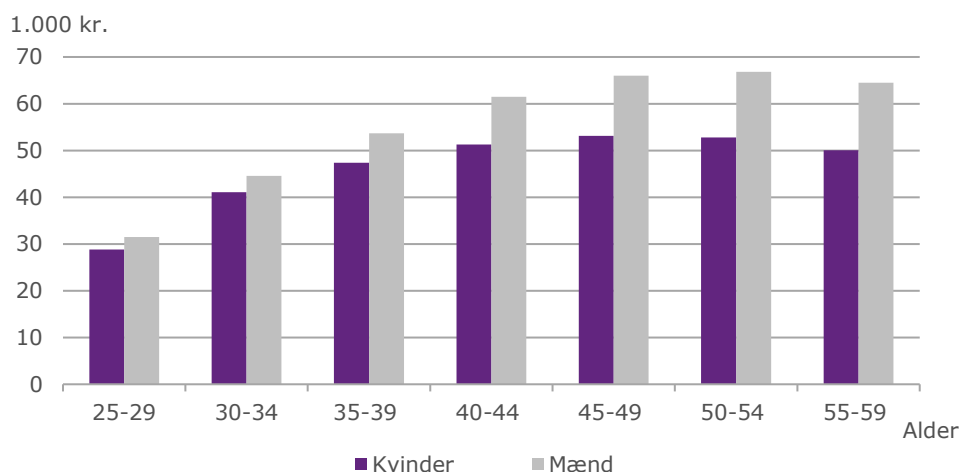
Anm.: Alene personer med indbetalinger til arbejdsgiveradministrerede og/eller private pensionsordninger i løbet af året. Pensionsindbetalinger er ekskl. ATP, SP-indbetalinger og aldersopsparing. Indbetalingerne er opgjort i 2018-lønniveau.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

For begge køn gælder det, at pensionsindbetalingerne stiger med alderen. Samtidig er mænds årlige pensionsindbetalinger højere end kvinders på alle alderstrin i den erhvervsaktive alder. Forskellene i pensionsindbetalinger kan blandt andet henføres til forskelle i anciennitetsbestemte lønstigninger, arbejdstid og fraværsperioder. Fraværsperioder i forbindelse med barsel betyder mindre i forhold til manglende pensionsbetalinger. Det skyldes, at de fleste får løn og pension under barsel. Desuden kompenserer mange overenskomster i dag for manglende indbetalinger til pension i perioder med barselsdagpenge.

De yngste, erhvervsaktive kvinders gennemsnitlige pensionsindbetalinger er i 2018 ca. 29.000 kr. og vokser til ca. 52.000 kr. ved 50 årsalderen. Mænd oplever tilsvarende en stigning fra godt 31.000 kr. til knap 67.000 kr. Det bemærkes desuden, at kvindernes indbetalinger når et maksimum allerede, når de er 45-49 år, mens mændenes indbetalinger først topper, når de er mellem 50-54 år.

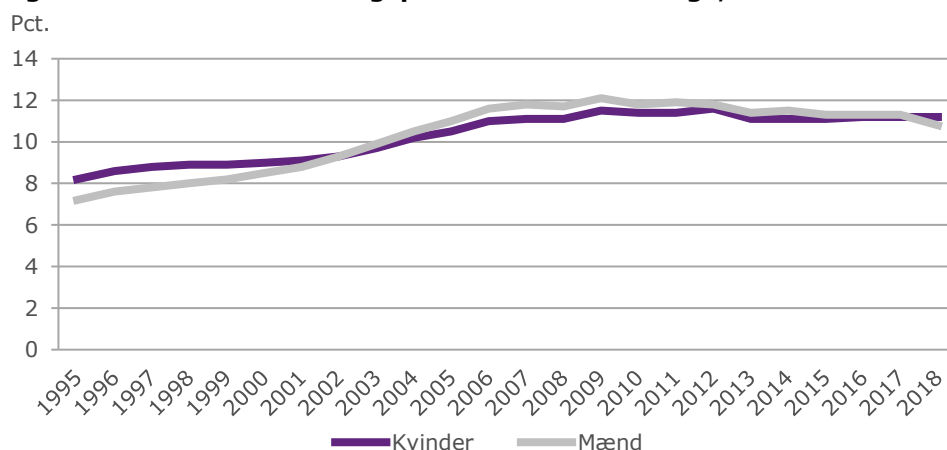
Forskellen i pensionsindbetalingerne blandt kønnene er størst for alderstrinnet 54-59 år, hvor mænd gennemsnitligt indbetaler godt 14.000 kr. mere end kvinder, jf. figur 4.

Figur 4. Pensionsindbetalinger fordelt på alder, 2018

Anm.: Se anmærkning til figur 3.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Forskellene mellem kvinder og mænd vendes til kvindernes fordel, når man i stedet ser på pensionsindbetalingerne i forhold til indkomsten. De samlede pensionsindbetalinger ud af den samlede indkomst betegnes her pensionsindbetalingsprocenten. Indbetalingsprocenten for kvinder er 11,2 pct. i 2018, mens den er 10,8 pct. for mænd, jf. figur 5.

Figur 5. Pensionsindbetalingsprocent for 25-59-årige, 1995-2018

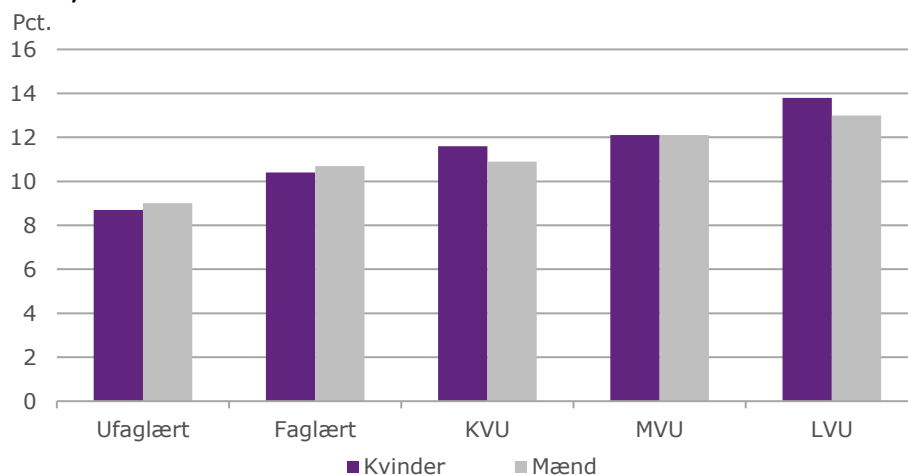
Anm.: Se anmærkning til figur 3. Pensionsindbetalingsprocenten er defineret som de samlede pensionsindbetalinger andel af den korrigerede bruttoindkomst. Bruttoindkomsten består af erhvervsindkomst, kapitalindkomst og overførselsindkomster m.v., men er ekskl. aktieindkomster, skattefri løn, boligstøtte, børnetilskud samt skattefrie tillæg. Indbetalinger til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger indgår ikke i bruttoindkomsten, mens dette er tilfældet for indbetalinger til privattegnede ordninger. Den korrigerede bruttoindkomst fremkommer ved at trække indbetalinger til sidstnævnte ordninger fra bruttoindkomst, hvorved der er symmetri mellem de to typer af indbetalinger.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Frem til årtusindskiftet var pensionsindbetalingsprocenten for kvinder knap 1 pct. point højere end for mænd. Det skyldes blandt andet, at pensionsindbetalingerne på LO/DA-området, som blandt andet omfatter det faglærte område, blev gradvist indfaset fra 1991, men var først fuldt indfaset i 2010. Det kan bidrage til at forklare, hvorfor indbetalingsprocent for mænd frem til 2010 stiger kraftigere end for kvinder. Hertil kommer, at kvinder i højere grad arbejder i det offentlige, hvor man fx i social- og sundhedssektorerne har været omfattet af arbejdsmarkeds-pension i mange år.

Forskellen i indbetalingsprocenter er større på tværs af uddannelseskategorier end forskellen mellem kønnene inden for den enkelte uddannelseskategori. Personer med en lang videregående uddannelse indbetaler ca. 13,5 af deres bruttoindkomst til pension, mens ufaglærte gennemsnitligt indbetaler 9 pct. til pension ud af deres samlede indkomst, jf. figur 6.

Figur 6. Pensionsindbetalingsprocent for 25-59-årige efter uddannelse, 2018

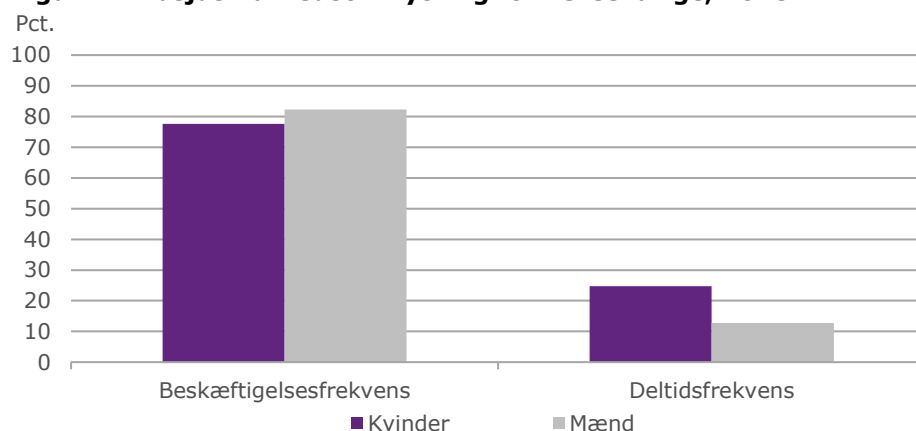

Anm.: Se anmærkning til figur 5.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Ovenstående peger i retning af, at forskellen i pensionsindbetalinger, målt i kroner og ører, ikke skyldes forskelle i pensionsforhold, men nærmere skyldes forskelle i arbejdsmarkedsforhold såsom arbejdsmarkedstilknytning og løn.

Beskæftigelsesfrekvensen, der måler beskæftigelsen ud af den samlede arbejdsstyrke, er nogenlunde ens for kvinder og mænd. Deltidsfrekvensen blandt lønmodtagere er derimod markant højere blandt kvinder. Omkring hver fjerde kvinde er deltidsbeskæftiget i 2018, mens det kun er ca. hver tiende mand, der er deltidsbeskæftiget, jf. figur 7.

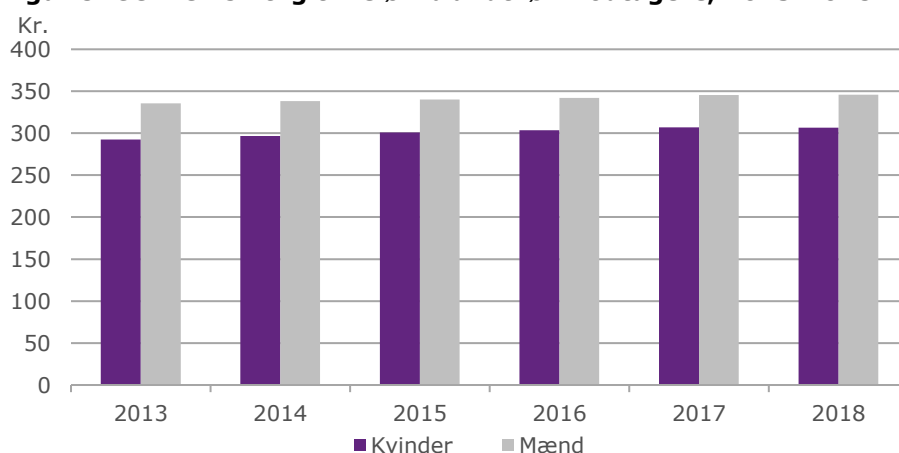
Figur 7. Arbejdsmarkedstilknytning for 25-59-årige, 2018

Anm. Beskæftigelsesfrekvensen er defineret som antallet af beskæftigede som andel af den samlede arbejdsstyrke. Deltidsfrekvensen er defineret som antallet af deltidsbeskæftigede lønmodtagere som andel af det samlede antal beskæftigede lønmodtagere. Deltid er afgrænset ved en ugentlig arbejdstid på under 32 timer.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Statistikbanken, Danmarks Statistik.

Den gennemsnitlige timeløn blandt kvinder er lavere end den er blandt mænd, og det sætter sig tilsvarende i størrelsen af pensionsindbetalingerne.

Den gennemsnitlige timeløn for en kvindelig lønmodtager er 307 kr. i 2018, mens en mandlig lønmodtager i gennemsnit har en timeløn på 346 kr., jf. figur 8.

Figur 8. Gennemsnitlig timeløn blandt lønmodtagere, 2013-2018

Anm.: Omfatter personer i alderen 25-59 år, der er lønmodtagere. Timelønnen er fortjeneste pr. præsteret time i Danmarks Statistiks lønstatistik og opgjort i 2018-lønniveau.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Statistikbanken, Danmarks Statistik.

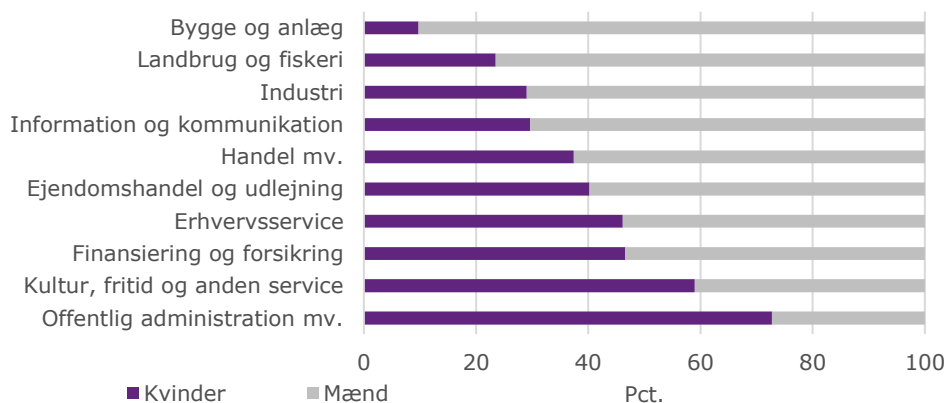
Når den gennemsnitlige timeløn er lavere blandt kvinder, og flere kvinder arbejder deltid, mens mænd og kvinder indbetaler stort set den samme procentsats af indkomsten til pension, vil kvinders pensionsindbetalinger være lavere end mænds.

Forskellen i timelønnen for kvinder og mænd skyldes i stort omfang et meget kønsopdelt arbejdsmarked, hvor mænd og kvinder vælger forskellige uddannelser og derfor varetager meget forskellige jobfunktioner. Forskellen i timelønninger er

på 4-7 pct., når der er taget højde for, at kvinder og mænd er forskellige, hvad angår fx uddannelse, erhvervserfaring, sektor, branche og arbejdsfunktion, jf. Larsen og Larsen (2018).

Det afspejler sig særligt i fordelingen af mænd og kvinder i forskellige brancher, jf. Danmarks Statistik (2020). Eksempelvis er 9 pct. af de ansatte i bygge og anlæg kvinder, mens det er 72 pct. i offentlig administration, som også omfatter undervisning og sundhedssektoren, jf. figur 9.

Figur 9. Branchetilknytning, 2018

Anm.: Beskæftigede ultimo november i alderen 25-59 år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Statistikbanken, Danmarks Statistik.

4. Litteratur

Danmarks Statistik (2020). Lønforskellen mellem mænd og kvinder skabes blandt de højst lønnede. DST Analyse 2020:06.

Larsen, M. og M. R. Larson (2018). Forskelle mellem kvinder og mænds timeløn. Nye tal for perioden 2012-2016. Vive - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Analyserapport 2020:1

Kvinder og mænds pensionsopsparing

Forsikring & Pension